

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุทัยธานี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอจุดมุ่งหมายของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุทัยธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัย
- ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1

ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ นิเทศภายในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย นำข้อมูลที่ได้กำหนดหัวข้อในการวิจัย กำหนด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดจากผู้บริหารและครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียน โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน 4 ด้านคือ

1. ความรู้พื้นฐานและวัตถุประสงค์
2. โครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้อง
3. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
4. ข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน

ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อหาความตรงของเครื่องมือ นำเครื่องมือไปเก็บ ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าปฏิบัติจริงและระดับความต้องการในการ

ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในกรอบของ 4 องค์ประกอบสังเคราะห์ร่างเป็นรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน

ช่วงที่ 2

นำร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปเป็นรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน และเขียนรายงานผลการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงที่ 1

ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี จำนวน 252 คน และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี จำนวน 2,337 คน รวมเป็น 2,589 คน จากโรงเรียน 252 โรงเรียน ปีการศึกษา 2547

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของผู้บริหาร โดยการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากแบบจับไปใส่คืน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 252 คน โดยเก็บจากโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียนที่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 2 คน โดยการเจาะจง รวมเป็น 378 คน

ช่วงที่ 2

ประชากรที่ใช้ในการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี จำนวน 7 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและความต้องการในการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาอุทัยธานี ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน คือ

1. ความรู้พื้นฐานและวัตถุประสงค์

- 1.1 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.2 ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.3 หลักการนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.4 วัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน
2. โครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 การจัดองค์กรในโรงเรียน
 - 2.2 บทบาทขององค์กร
3. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 3.1 ขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศ
 - 3.2 กิจกรรมการนิเทศ
4. ข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน

ช่วงที่ 2

เป็นแบบบันทึกรายการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เพื่อขอความร่วมมือในการจัดส่งและเก็บรวบรวมการวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยไปยัง โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีจำนวน 126 โรงเรียนคือผู้บริหารและครูผู้สอนตามโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม ช่วยจัดส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี
4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามที่ได้รับที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ และเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนเป็นรายชื่อตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. นำคะแนนที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

5. นำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศตรวจประเมินแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ

6. นำข้อมูลมาสรุปเพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการปฏิบัติจริงและความต้องการที่จะให้โรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แบบสอบถาม สรุปผลได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ เห็นว่า ปัจจุบันโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนด้านความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็น หลักการนิเทศภายใน วัตถุประสงค์ของการนิเทศ บทบาทขององค์กรในโรงเรียน ขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศ กิจกรรมการนิเทศ และข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า มีการปฏิบัติจริงในระดับมากทุกรายการ ส่วนการจัดองค์กรในโรงเรียนพบว่ามีปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินการตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านความหมายของการนิเทศ ความสำคัญ และความจำเป็น หลักการนิเทศภายในโรงเรียน วัตถุประสงค์ของการนิเทศและข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนพบว่า มีความต้องการในระดับมากที่สุดทุกรายการ ส่วนด้านการจัดองค์กรในโรงเรียน บทบาทขององค์กร ขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศ และกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่ามีความต้องการในระดับมากทุกรายการ

3. รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการในการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

3.1.1 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

- 3.1.2 ความสำคัญและความจำเป็น
- 3.1.3 หลักการนิเทศภายในโรงเรียน
- 3.1.4 วัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 3.2 โครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย
 - 3.2.1 การจัดองค์กรในโรงเรียน
 - 3.2.2 บทบาทขององค์กร
- 3.3 กระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย
 - 3.3.1 ขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศ
 - 3.3.2 กิจกรรมการนิเทศ
- 3.4 ข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรแก่การนำมาอภิปรายผลหลายประการ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นว่าปัจจุบันโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติจริงในระดับมาก ทุกรายการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สურกานต์ จังหาร (2534:146) ที่ได้วิจัยศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการนิเทศทุกขั้นตอน ในทุกกิจกรรมเกินร้อยละ 50 ทุกรายการ เพราะให้ความสำคัญของกิจกรรมในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยประกอบ เสวตวงษ์ (2536 : 120) ที่ทำวิจัยศึกษาเรื่อง การเสนอรูปแบบการนิเทศวิทยากรในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินการนิเทศส่วนใหญ่ผู้นิเทศได้มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพรทิพย์ เดียวพานิชย์กิจ (2539 : 91) ที่ทำวิจัยเรื่อง การติดตามการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบ สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบได้ดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศภายในระดับมาก และผลการวิจัยของสมาน ศิริ (2539 : 70) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าการดำเนินการนิเทศการสอนเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการได้ดีในระดับมากในทุกข้อ ส่วนครูผู้สอนเห็นว่าส่วนใหญ่ดำเนินการได้ดีในระดับมากในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เหตุผลที่การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติจริงในระดับมากทุกรายการทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาจากสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดเป็นนโยบายและมาตรการดำเนินการอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) นอกจากนี้ นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกเหล่านี้ทำให้โรงเรียนต้องมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการพัฒนานุเคราะห์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยอาศัยกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนานุเคราะห์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. สภาพความต้องการในการปฏิบัติตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ

ภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินการตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านความหมายของการนิเทศ ความสำคัญและความจำเป็น หลักการนิเทศภายในโรงเรียน วัตถุประสงค์ และข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จโรงเรียน บทบาทขององค์กร ขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศ และกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า มีความต้องการในระดับมากทุกรายการผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผ่านมาที่น่าสนใจ คือ ผลการวิจัยของทวี บรรจง (2532 : 182) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความ

ต้องการในการดำเนินการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมีดังนี้ คือการจัดให้มีองค์กรขึ้นมารับผิดชอบในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน ให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนด้านการนิเทศภายในโรงเรียน กำหนดวิธีดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศไว้ให้ชัดเจน มีระบบการติดตามควบคุม กำกับ และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จัดงบประมาณให้เพียงพอ และมีวิธีการให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรอย่างเหมาะสมและผลการวิจัยของ สุรกานต์ จักร (2534 : 147) เรื่อง การศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินการตามกระบวนการนิเทศ ดังนี้ คือต้องการจัดตั้งคณะบุคคลเพื่อดำเนินการนิเทศขึ้น โดยเฉพาะพร้อมทั้งกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบให้ชัดเจน ต้องการฝึกอบรมบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้และทักษะในการนิเทศพัฒนาวิธีการและสื่อสำหรับการนิเทศ ต้องการให้จัดระบบกระบวนการนิเทศ ระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามผล และให้ขวัญกำลังใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องการมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายในและภายนอก สิ่งเหล่านี้ทำให้โรงเรียนต้องมีระบบนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพของการศึกษาต่อไป

3. การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการในการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ครั้งนี้ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เห็นว่า โรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนมากมีการปฏิบัติจริงในระดับมากทุกรายการยกเว้นการจัดองค์กรในโรงเรียน พบว่า มีการปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมแล้วทุกโรงเรียนมีการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่แล้ว เพียงแต่รูปแบบในการดำเนินการนิเทศอาจมีความแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ ขนาดของโรงเรียนและสภาพความพร้อมของบุคลากรแต่ละโรงเรียนเป็นหลัก ส่วนความต้องการให้โรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนมาก มีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านการจัดองค์กรในโรงเรียน ด้านบทบาทขององค์กรด้านขั้นตอนตามกระบวนการนิเทศ และกิจกรรมการนิเทศ พบว่า มีความต้องการในระดับมากทุกรายการทั้งนี้อาจพอสรุปได้ว่าการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนหากมีการดำเนินการตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในครบทุกองค์ประกอบแล้วคาดว่าจะสามารถส่งผลให้การ

นิเทศภายในของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะองค์ประกอบ ด้านต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในครั้งนี้เป็นความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ซึ่งจะต้องดำเนินการทุกองค์ประกอบตามสภาพความพร้อมของแต่ละโรงเรียน คือ

- 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ความสำคัญและความจำเป็น หลักการนิเทศภายใน โรงเรียนและวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2) โครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัดองค์กรใน โรงเรียน และบทบาทขององค์กร
- 3) กระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย ขั้นตอนตามกระบวนการและกิจกรรม การนิเทศ
- 4) ขอบข่ายสภาพความสำเร็จ
รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุทัยธานี ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในครั้งนี้ สามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนได้อย่าง เป็นระบบครบวงจร กล่าวคือ มีตัวป้อน กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลย้อนกลับ ดังนี้

1. ตัวป้อน (Input) หมายถึง การเตรียมการก่อนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็น การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจ ถูกต้องตรงกันจะทำให้ครูคลายความวิตกกังวลและพร้อมให้ความร่วมมือกับผู้นิเทศ เรื่องที่ จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจกับครูทุกคนคือความรู้เกี่ยวกับความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน หลักการนิเทศภายในโรงเรียน กรอบ และขอบข่ายงานนิเทศภายในโรงเรียน และวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนจะต้องกำหนดโครงสร้างและบทบาทขององค์กรในโรงเรียน เพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบใน การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในรูปคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาส ให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมดำเนินการซึ่งจะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างรอบคอบ เป็นการทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุน การนิเทศ หากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและผู้ที่เกี่ยวข้องชัดเจนแล้วจะ ทำให้ผู้นิเทศสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความสบายใจไม่อึดอัด ขณะเดียวกันก็ช่วยลดความรู้สึ กขัดแย้งของผู้รับการนิเทศที่มีต่อผู้นิเทศได้อีกด้วย

2. กระบวนการ (Process) หมายถึง การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามกระบวนการนิเทศ และกิจกรรมการนิเทศ หลังจากที่ได้เตรียมการก่อนการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนจะเป็นไปตามกระบวนการนิเทศภายใน 6 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
- ขั้นที่ 2 วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา
- ขั้นที่ 3 ประเมินแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา
- ขั้นที่ 4 จัดทำแผนนิเทศ
- ขั้นที่ 5 ปฏิบัติการนิเทศตามที่กำหนดไว้
- ขั้นที่ 6 ติดตามประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข

การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามขั้นตอนดังกล่าว คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ ภายใต้การนำของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการประชุมคณะกรรมการการดำเนินงานนิเทศภายในเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมจนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการ

3. ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยจะส่งผลถึงบุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีเจตคติที่ดีต่องานและเพื่อนร่วมงาน มีค่านิยมที่ดีในการพัฒนาตนเอง มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนานักเรียน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในหน่วยงานดีขึ้น ครุมีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีผลงานปรากฏเป็นรูปธรรม และบุคลากรในโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้เมื่อบุคลากรทุกคนได้รับการพัฒนาแล้วจะส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของนักเรียนดีขึ้น และนักเรียนมีคุณภาพในที่สุด

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึง ข้อมูลจากการติดตามประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน พร้อมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน หากข้อมูลย้อนกลับเป็นข้อมูลที่ปรากฏว่าผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จก็จะได้รับการพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ในขณะที่เดียวกันหากผลปรากฏว่ามีปัญหาอุปสรรค การดำเนินการนิเทศภายในประสบความล้มเหลว ข้อมูลเหล่านี้ก็จะถูกนำไปวิเคราะห์หาสาเหตุและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขโดยคณะกรรมการการนิเทศภายในโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานีในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมสนับสนุนและทำการเผยแพร่รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนและพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างกว้างขวาง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การสนับสนุน และช่วยเหลือด้านวิชาการและการฝึกอบรม

1.2 รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนจะมีประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ควรมีการจัดทำคู่มือในการใช้รูปแบบโดยเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปแบบให้ชัดเจนพร้อมทั้งเสนอตัวอย่าง เครื่องมือนิเทศแบบต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปปรับใช้ที่โรงเรียนได้ทุกโรงเรียน นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรดำเนินการทดลองใช้รูปแบบแล้วประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน

1.3 จากผลการวิจัยด้านความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการนิเทศเป็นกระบวนการที่ครูทุกคนในโรงเรียนร่วมมือกันดำเนินการเป็นการพัฒนาครูทุกคนให้มีความรู้ความสามารถเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล และเป็นการประสานสัมพันธ์และสร้างขวัญ กำลังใจ ทุกรายการมีระดับความต้องการในระดับมากที่สุด ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และให้ครูทุกคนมีขวัญ และกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

1.4 โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการนิเทศภายในประสบผลสำเร็จส่งผลต่อการจัดการศึกษา ทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้ ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถนำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติงานในโรงเรียน

1.5 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้นิเทศจะต้องจัดกิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกัน

และบางครั้งบางกิจกรรมก็สามารถพัฒนาบุคลากรได้ที่หลาย ๆ คน ผู้นิเทศจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความพร้อมหรือพัฒนาการของผู้รับการนิเทศที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือผลที่จะเกิดแก่นักเรียนเป็นสำคัญ

1.6 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน จะประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นหากได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะต้องนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตลอดจนการให้คำแนะนำช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และถือเป็นนโยบายสำคัญที่ทุกโรงเรียนจะต้องใช้เป็นกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และคุณภาพของนักเรียนทุกคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของข้าราชการครูที่เกิดจากการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุทัยธานี

2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สำหรับนำไปใช้ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2.5 ควรศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

2.6 ควรศึกษากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุทัยธานี

2.7 ควรศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมคณะกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

2.8 ควรศึกษาความเข้าใจและเจตคติของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี